

Enrico Carlini
I Spozoéi Inpromissi
traduzione in genovese del capolavoro manzoniano
Erga Edizioni, Genova 2013

Scrîve in grafîa ofiçiâ: ne tròppo, ne tròppo pöco

Cómme tütte e léngoe, o zenéize ascì o modifica e paròlle quànde quèste sòn adêuviæ insémme a de âtre pe formâ 'na frâze. L'insémme de ste modifiche o l'é ciamòu prozodîa ò fonologîa scintàtica. Precizaménti con ste paròlle s'inténde o stúdio de cómme a vén dîta tûtta-a frâze stàndo aténti a-i cangiaménti di soìn con riferiménto a-o tîmbro, a l'intensità, a-a duâta, a l'intonaçión e a l'acénto.

A grafîa ofiçiâ a consénste de marcâ a prozodîa ma, se se fa coscì, e paròlle scrîte càngian e vègne ciù complicòu lêze o tèsto in zenéize. Prezénpio, pe scrîve sta frâze: «Se o fise o primmo che gh'é mòrto, ma o l'é o quârto» cómme o a dîxe o Marzâri into tòcco intitolòu “A sciâ Margheritta”, bezoriéiva scrîve coscì: «S'ò fiso-u primmo che gh'é mòrto, mò-u lò-u quârto». Dato che e paròlle pèrdan a seu fôrma òriginâle, a letûa a l'é ciù complicâ. Coscì l'é stæto decîzo de no marcâ a prozodîa inte quèsta traduçión de “I Spozoéi Inpromissi”, levòu che pe pöche cöse: *quell'òmmo* e *tùtt'asémme* son scrîte *quél'òmmo* e *tùt'asémme*, co-a “èlle” e a “ti” sénce perché coscì sòn dîte; inta frâze *vèddo-o mâ* gh'é o tratìn perché e doê *o* son dîte atacæ e pöc'âtro.

Mi chi véuggio sofermâme a descrîve cómme niâtri zenéixi de Zêna òmmo a létera “ènne”, ànche pe dâ 'n agiùtto a chi dexidera lêze o zenéize into mòddo ciù corètto. A régola generâle a l'é ciutòsto sènplice: quànde a “ènne”, ch'a peu êse drénto a paròlla òpûre êse quèlla de l'artìcolo “un” primma da paròlla, a l'é segoîa da 'na vocâle a pronóçia a l'é “dentâle”; s'a l'é segoîa da 'na consonànte, s'a l'é in fin da paròlla ò into grùppo “nn-“ a pronóçia a l'é “nazâle” (dîta ànche “velâre”). Quindi se dîggo “donna” ò “un òmmo” tûtte-e “enne” sòn “dentâli” sàiva a dî che a léngoa a tócca i dénti davànti into dîla; méntre se dîggo “un figeu”, “un ronsón” ò “cànpann-a” tûtte-e “ènne” sòn nazâli ò velâri sàiva a dî che vàn pronóçia into nâzo cómme a “ènne” da paròlla italiànn-a “vengo”.

A “ènne velâre” a l'â 'na speciâle caraterística: a l'acurtisce de lóngo a vocâle finâle da scilaba precedénste. Lasciæme fâ quârche ezénpio. Inta frâze “pe no avéi mâi atrovòu 'n càn” a “ènne” primma de càn a fa càzze a “u” da paròlla “atrovòu”; se dîxe alôa: “pe no avéi mâi atrovò 'n càn”. A-o mæximo mòddo a frâze “o l'é intròu inte quèlla pòrta” a vén dîta “o l'é 'ntrò 'nte quèlla pòrta”, dôve o contàtto tra “intròu” e a “ènne velâre” o l'é dovùo a l'elixón da “i” de “inte”.

'N'âtra poscibilitæ a l'é che primma da “ènne velâre” ghe ségge 'na vocâle lóngâ, che pe-a prezénsa da “ènne”, a vègne cùrta. A frâze: “dêvimo tornâ un pàsso inderê” a l'é dîta “dêvimo tornâ 'n pàsso 'nderê”, coscì cómme st'âtra chi: “pensæ un pitìn” a se pronóçia: “pensè 'n pitìn”.

Cómme ùrtimo ezénpio çîto 'na frâze ciù complicâ: “e mîa de no andâ inta stànsia che gh'é i raieu in sciò létto a sciugâ” che, con tùtti i manézzi da pronóçia, a l'é dîta coscì: “E mîa de n'andâ 'nta stànsia che gh'é-i raieu 'n sciò létto a sciugâ”.

E chi finiscio. Dîggo sòlo che chi l'é bôn a parlâ o zenéize tûtte ste cöse chi o-e fa sènsa mánco pensâghe; chi no l'é bôn a mêgio cösa a l'é de stâ a sentî chi o zenéize o-o pàrta bèn.

Stæme de lóngo alêgri!
Franco Bampi